

В. І. Іващенко, к.е.н., доц.,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ТА МАРКУВАННЯ НОВАЦІЙ

АНОТАЦІЯ. У статті розкрито сутність, проаналізовано процес розпізнання, ізоляції й маркування новацій і продемонстровано їх вплив на динамічний розвиток економіки.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: матерія, новація, ланцюг новацій, об'єкт інтелектуальної власності

АННОТАЦИЯ. В статье раскрывается суть, анализируется процесс распознавания, изоляции и маркировки новаций и демонстрируется их влияние на динамичное развитие экономики.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: материя, новация, цепочка новаций, объект интеллектуальной собственности.

ANNOTATION. The article exposes and analyzes the process of recognition, isolation and labeling innovations and demonstrates their impact on the dynamic development of the economy

KEYWORDS: matter, innovation, chain innovations, intellectual property

Постановка проблеми та її зв'язок з науковими й практичними завданнями. Інноваційна модель економічного зростання стала домінуючою в країнах і державах, що демонструють динамічний розвиток. Проте переконливого теоретичного осмислювання процесу розпізнання, ізоляції та маркування новацій, від якого залежить економічне зростання, досі не зроблено.

Цей феномен може викликати подив, але тільки на перший погляд. Бо наповнення економічного простору новаціями, на нашу думку, обумовлено кардинальними змінами у свідомості людей. Цим змінам в економічній теорії місця не знаходиться. Компенсувати цю теоретичну прогалину економіки є **завданням** даної статті.

Аналіз публікацій. Новація (від лат. *novatio*) — зміна, оновлення. Але сутність новації вченими тлумачиться по-різному. О. Сергеева під цим поняттям розуміє відкриття, що здійснюється на індивідуально-особистісному рівні, але надалі досягає деякого рівня прийняття соціумом, конкретним суспільством [1, с. 101], О. Широкова — відкриття, що є результатом рішення власного екзистенціального завдання і має можливість практичного застосування (потенційний практичний характер) [2], Тлумачний словник основних філософських термінів — продукт інтелектуальної діяльності людей, оформлений результат фундаментальних, прикладних чи експериментальних досліджень у будь-якій сфері людської діяльності, спрямований на підвищення ефективності виконання робіт [3, с. 102], Е. Менсфілд — винахід, що починає використовуватись [4], Е. Тоффлер — нововведення [5], Новий філософський словник за редакцією А. Грицанова — синонім нововведення, що означає щось нове, чого не було раніше: нове явище, відкриття, винахід, новий метод задоволення суспільних потреб і тому подібне... що є «напівфабрикатом» або компонентом, за допомогою якого можна створити товар, що володіє споживчою цінністю і має попит у споживачів [6, с. 346]. Водночас П. Лелон новацією вважає новий вид продукції, метод, технологію [7, с. 15], а Великий енциклопедичний словник — дію, що завжди є результатом суто індивідуального рішення власного, глибоко особистого, екзистенціального завдання або проблеми [8, с. 150].

Є й інші тлумачення новації. Вдаватися в їх цитування ми не будемо. Бо всі вони, як і дискусійні, сходяться на тому, що «зміняти, оновити» можна лише те, що так чи інакше вже у світі існує, хоч і не видиме для зору людини.

Викладення основного матеріалу. Те, чого в світі не існує, — ані змінити, ані оновити не можна. А, тим невидимим що в світі існує є матерія — водночас: (а) енергія, речовина й інші форми реальності, що оточують нас, і ми живемо в їх глибині, немов риби у воді; (б) елементарні частки, які нагадують маленькі матеріальні точки [9], пакетне упаковані в однозначно стабільні хімічні й біологічні структури, включаючи й ті, що мають вигляд атомів, клітин та кристалів, і наділені характеристиками, з яких випливають загальні принципи подібності, що становлять один із основних законів світо утворення [10].

Вперше матерія появилася в результаті, так званого, Великого вибуху. В подальшому ця первісно створена матерія лише само організовувалася — аж до соціум рівня, що вище за хімічний, ілюстрацією видів матерії якого є періодична система елементів (атомів), описаних Д. Менделєєвим виходячи з основних законів світо утворення. На основі цих же законів сучасні вчені описують і види матерії, що нижчі рівня атомів. Їх основні характеристики та зв'язки викладенр на рис. 1.

Основні характеристики, зв'язки й види матерії				
Найменування		Зміст		
Енергія	Тип	Струнна	Пружинна	Струнно-пружинна
	Заряд	Позитивний (+)	Негативний (-)	Нейтральний (+=-)
	Функції	Стягування	Штовхання	Спокою
Речовина	Вид	Світла	Темна	Безкольорова
	Місцезнаходження	Всередині	Зовні	Цілісність
	Властивості	Нагрівання	Охолодження	Температурного балансу
Інші форми реальності	Утворювані орбіти	Спирально-кругові	Лінійного віддалення	Нависаючі
	Не пізнаний рівень проявлених стабільних структур	Енергетичні тіла людини		
	Частково пізнаний рівень проявлених стабільних структур	Протон	Електрон	Нейтрон
	Не до кінця пізнаний рівень функціонування проявлених стабільних структур	Ядро атома (клітин, кристала)	Оболонка атома (клітини, кристала)	Атом (110 видів елементів таблиці Д.Менделєєва), клітина, кристал

Рис. 1. Матриця основних характеристик, зв'язків і видів матерії

Усе це надає підстави вважати новацією — нові, невідомі для видимого світу явища, процеси й дії, які реально існують у світі у вигляді матерії та утворених з неї конструкцій, моделей і універсумів, як тих, що вже проявилися, так і тих, що ще не проявилися. Новацією є відкриття того, що в цілому світі вже існує, але є новим, невідомим для видимого світу. Скажімо, новацією є відкриття Галілеєм, що Земля обертається навколо Сонця. А так як Земля так само оберталась і до цього відкриття, то виходить, що новацією є первинні види матерії, насичені складністю комбінацій і зв'язків за схемою утворення порядку з хаосу.

Перед зором новації з'являються завдяки свідомому ціледуманню людини. Але як би останнє не вибудовувало нове, невідоме з відчуттів, навіть би виробляло його — без реально існуючого об'єкта опису, воно не з'явиться. Дійсності в собі не існує. Тому поява новації є лише відбитком матерії на восковій дошечці душі [11, с. 67].

Задля отримання новації, людина духовно привласнює й відносить до фокусу духовного універсуму те що було напрацьовано попередниками. Вона вступає в живе спілкування з їх безкінечним рядом і таким же безкінечним рядом потомків. У вдячність же за отримані від предків знання, людина сама прагне пізнати щось нове й своїми відкриттями поповнити загальний резервуар культури, відповісти на поставлені попередниками питання. Цим вона, реконструює не тільки цей процес, а й себе саму як інтегральну його частину [12], набуває цілісний сенс буття й досягає свого безсмертя [13], де базисом нового як була так і залишається матерія.

Найвищим рівнем природного ускладнення первинної матерії є клітина, так званий живий атом, що відрізняється від звичайних атомів, лише тим, що його ядро занурено в цитоплазму, в якій рухаються такі ж самі електрони [1].

При проникненні живих атомів у неживу природу, остання робиться теж живою. Завдяки цьому з клітин не тільки складаються всі без винятку біологічні організми, а й творяться нові типи поведінки — нові пристосування до середовища мікробів, рослин, тварин, птахів тощо. Наочний приклад — корали на дні моря. Аналоги таких пристосувань до середовища зустрічаються й серед людей, включаючи сучасних. Але якщо пристосування до середовища перших є безсистемними адаптаційними новаціями, як за фактом появи, так і за фактом не надбання їх системою в майбутньому, то других — інтелектуальними адаптаційними новаціями. Діло в тому що останні завдяки ціледуманню відразу стають надбанням, так

би мовити, геномом нерві-комунікаційної, мускульно-трансформаційної й контрольно-організаційної систем людини. Вони стають такими і тоді, коли спрямовуються на адаптацію середовища під цю людину.

Інтелектуальні новації уречевлюються в системну пам'ять зовнішнього середовища, включаючи соціум і матеріальну культуру. Вони формують рівні зовнішнього середовища за блочно-модульним принципом. Із матерії формуються атоми, включаючи клітини й кристали, із атомів — молекули, із молекул — сполуки, зі сполук — органи. І так, аж до адаптаційних новацій, які закріплюються у зовнішньому середовищі — довгі шиї, ласти замість ніг, інше забарвлення тощо. Так зовнішнє середовище наділяється інтелектуальністю — стає всесвітнім інтелектом.

У просторі зовнішнього середовища новації й, утворені з них ланцюги, проявляються за принципом «що із чого складається», а в часі — «еволюції формування кожного із ланцюгів новацій». Це знімає всі обмеження видачі новацій на гора. Тут основним стає траєкторія руху новатора до нових якостей, нових взаємодій, нових реальностей тощо. Для її визначення використовується принцип циклічності руху, що (а) аналізує з замкнутою траєкторією руху маятника, обертання супутників навколо планети тощо, (б) ігнорує події на початку й в кінці руху з одночасним його продовженням за межами пізнаного ланцюга новацій, ніби траєкторією і (в) надає можливість здійснювати навігацію майбутньої новації ніби за зворотним напрямком руху стрілки годинника, що так чи так повторить раніше пройдено траєкторію, навіть за наявності відкритих нелінійних потоків, не детермінованої поведінки, реалізації кількох траєкторій руху чи навіть непередбачуваних і багатоваріантних еволюцій ланцюгів новацій.

Ураховуючи що лінійність й атрибути нестійкості не є першо-причиною виникнення ланцюгів новацій, а є лише необхідною умовою їхньої еволюції, можливістю реалізації новацій у зв'язку з незворотністю часу й впливу майбутнього на їхній поточний стан — нове відтворюється просторово-часовим розгортанням ланцюгів новацій, а не вбудовуванням у ці ланцюги додаткових ланок між уже існуючими. При цьому поява новації є не стільки логічним закономірним фіналом закінчення існування новації попереднього рівня, як свідченням неможливості її подальшої еволюції в рамках ланцюгів, до яких вона належить на ієрархічно-еволюційних рівнях, що нижчі авангардного.

Розгортання існуючих у всесвіті ланцюгів новацій здійснюється послідовним просторово-часовим рухом новатора їх ланка-

ми. Йдучи пізнаними ланками новацій, на виході з ланцюга, що утримує ці новації, новатор рухається за інерцією, яка його само спрямує на закономірне проявлення створених світом і непізнаних новацій. Бо коли щось існує — воно знаходиться в тому місці, де воно існує. І якщо навіть воно приховане — його не обминеш. Його й не знайдеш у повністю розкрученому ланцюзі новацій. Скажімо, в майбутньому важко уявити появу нового класу тварин із рівнем організації між рептиліями і ссавцями.

За цією логікою новація з'являється лише в результаті разового партнерства з новатором. Повторне партнерство новатора з раніше проявленою новацією — новації не дасть.

Принципові зміни новацій здійснюються на авангардних рівнях, що вищі за рівень розміщення самої новації. Новації авангардного рівня є поточними навіть тоді, коли новації феномен належить до нижчих еволюційним систем. Якщо і припустити таке собі новації поєднання феноменів нижчого рівня — воно не відбиватиме стан новацій ієрархічно-еволюційного ланцюга, до якого вони входять, а лише відобразатиме поточні його новації.

Скажімо, утворення неіснуючих у природі сортів рослин, порід тварин, полімерів, ландшафтів тощо не є іманентними новаціями біологічного й хімічного рівнів. Вони є самостійними новаціями соціум рівня — утворених способом трансформу елементів хімічного рівня, описаних хімічними реакціями розмноження, харчування тощо, що проявляються у своїх видах як цілісні системи, які змінюються в просторі ієрархічно й у часі еволюційне. Та й самі новації хімічного рівня аналогічно виникали — спочатку утворилася матерія й тільки з її упорядкуванням з'являлися новації.

Миттєво-пакетне утворення новацій не збігається в часі з початком світу. Цього не врахував А. Болдачев, стверджуючи, що світ не може трактуватися ні як формальна фізична, ні як випадкова соціальна, чи яка-небудь інша катастрофа, а повинен стати закономірним підсумком існування кінцевого еволюційного етапу, де початок світу був першим його визначенням, першим кроком до диференціації, а фінал повинен бути його останнім кроком, що завершує цей процес енергетичним колапсом [14]. Тому немає нічого дивного, що скептики й у його випадку діяли, як завжди — через відсутність достатніх аргументів протидії еволюційно-закономірному способу появи новацій, що редуційне пояснює світ із рівня матерії й слугує сферою диференціації й пізнання новацій, вони зайнялися зумовлено-запрограмованим паплюженням не тільки помилкового висновку вченого щодо фіна-

лу світу, а й його ідей щодо існування новацій у всесвіті ще до своєї появи у видимій формі перед зором людини. Свої доводи вони аргументували тим, що ланки ланцюга новацій існують ще до моменту просторово-часового прояву й, значить, не можуть вважатися новаціями. І це тоді, коли новацією є факт появи чогось нового, раніше не відомого, а не факт існування невідомого взагалі!

Кількісний склад новацій у кожному ланцюзі новацій — визначений. Це означає, що в кожен конкретний момент часу існує імовірність появи новацій, а не ймовірність їх випадкової зборки з існуючих у всесвіті. Бо як же можна зібрати щось з існуючих новацій, якщо вони не можуть бути повторені. Без повторення можна зібрати щось не з новацій, а з організованих всесвітом видів матерії.

Оскільки новація завжди тільки перша, то про ймовірність появи новації люди не можуть говорити принципово. Говорити ж про це після появи новації — взагалі абсурдно. Бо новація уже з'явилася й можна констатувати лише стовідсоткову ймовірність її появи. Скептики скажуть: якщо й можна так говорити, то лише стосовно новацій рівня не вище хімічного. Все правильно. Але ж матерія, з якої складаються новації, теж належить до цього рівня — тільки й того, що проявляється вона на соціум-рівні. Круг замкнувся!

Про ймовірність випадкової само зборки нових результатів діяльності з матерії, теж можна говорити, але тільки в межах координат всесвіту. Так, скажімо, ймовірність випадкової самозборки з атомів кам'яної сокири значно вища, ніж комп'ютера. Проте аналіз наукових відкриттів і технічних винаходів свідчить — новації не є результатом випадкової само зборки окремих атомів. Усі вони є закономірним історичним проявленням невидимих явищ, процесів і дій, які вже існують у вигляді комбінацій видів матерії, чи то утворених із них моделей, конструкцій і універсумів.

Безумовно, все це не виключає елемент випадковості перебору новацій нижчого рівня, що завжди присутні в новації подіях. Але цим скоріше визначаються імовірнісні характеристики форм, місця й часу існування новації, а не факт її зборки. Тому то людство й цікавиться проявленням, а не випадковою зборкою новацій у всесвіті. А ще людство цікавиться варіативністю ланцюгів новацій — імовірністю переходу новацій від одного еволюційно-ієрархічного рівня до іншого. Бо якщо за статистичними оцінками виникнення життя з місива хімічних молекул вважається

практично неможливим, то перехід від біо- до соціум-системи є реалією, хоча багато в чому до-сьогодні незрозумілою.

Викладена логіка розпізнання новацій надає підстави зробити висновок про неминучість завершення й самого соціум-рівня формування новацій, а значить, і про становлення пост соціального етапу розвитку світу, незалежно від того, як цей етап у майбутньому назвуть і як його оцінюватимуть нащадки. І навіть якщо кожен наступний етап розвитку світу менш імовірний, ніж попередній, а імовірність його появи наближається до імовірності само зборки об'єктів із атомів, то стосовно новацій, це суті не міняє. Бо неухильне зростання імовірності еволюційних рівне переходів самих новацій все одно зумовлюється тиском етапів розвитку світу.

Проте оцінювати імовірність еволюційних переходів новацій можна лише за умов існування їхніх рівнів. Але ж до появи новації ні про які рівні й еволюційні їх переходи не може йти мова. Бо якщо немає новації, то немає й рівнів її еволюційних переходів! А коли новація з'явилась, то який сенс тоді говорити про рівні її еволюційних переходів. Виходить, що немає чого оцінювати. Навіщо оцінювати імовірність переходу новації від одного до іншого еволюційно-ієрархічного рівня, якщо наперед відомо, що до появи новації вона дорівнює нулю, а після її появи вона дорівнює одиниці.

З появою новації — новація, що стояла перед новоявленою новацією, випадає з ланцюга новацій. Звільнену пост ланку ланцюга новацій займає новоявлена новація. Але остання істотних змін не зазнає — принаймні в бік ускладнення будови. Одноклітинні залишаються одноклітинними, земноводні — земноводними і т.д. Що ж до новації, яка випала з ланцюга новацій, то вона разом із своїм випаданням втрачає статус новації й стає звичайним результатом відтворення. Із чого можна стверджувати про безперервну модернізацію не новацій, а результатів діяльності, що за межами процесу виробництва набувають статусу результатів відтворення.

Одна й та ж сама новація має призначені лише їй координати часу, місця й форми появи. І якщо новація з'явилася в той чи той час, у тому чи іншому місці, в тій чи тій формі — значить, у цих координатах могла з'явитися тільки ця новація, а не якась інша. Це надає можливість висвітлити зі складаних взаємозв'язків матерії сучасного всесвіту не тільки існуючу новацію, як одиничний і унікальний феномен, але й склад базових ланцюгів, що їх утримують — горизонтальних, вертикальних, діагональних і кругових, де варіативність і принципи формування останніх наочно ілюстровано схемою, що викладена на рис. 2, де H_{ih} — новація i -го рівня й h -го виду.

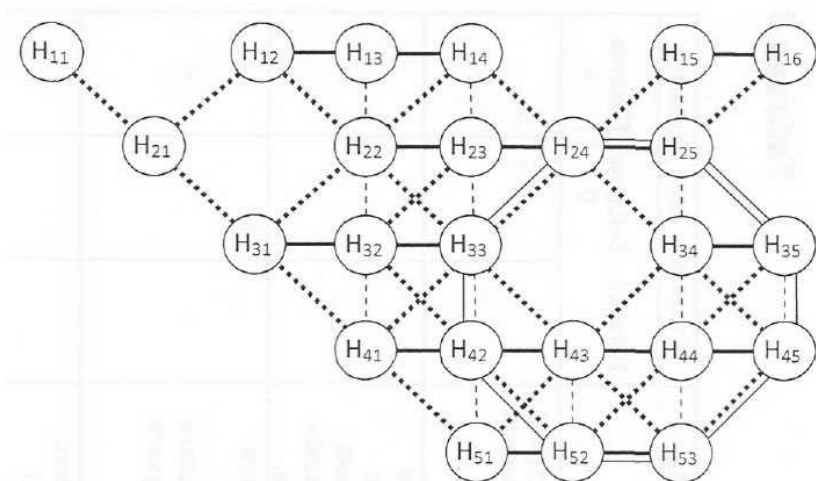

Рис. 2. Схема варіативності ланцюгів новацій

Не комутованих у гіпотетичні ланцюги новацій у природі взагалі не існує. Одним із пояснень цьому — генна мутація, що є відомим на-сьогодні джерелом будь-яких варіацій ланцюгів новацій. І не применшує це пояснення навіть те, що зв'язок між генними мутаціями й новаціями вчені проявили лише в найпростіших одноклітинних із нестатевим розмноженням, популяція і швидкість пристосування яких до середовища безпосередньо залежить від інтенсивності мутації геному. Бо навіть самі відмінності випадкових змін генома в цих процесах разом з адаптивними рухами популяцій найпростіших одноклітинних і складних багатоклітинних свідчать, що в природі не існує ланок, не комутованих у гіпотетичні ланцюги новацій.

Виходячи з даних рис. 2, одна і та ж сама новація може відноситися до різних ланцюгів новацій. При цьому, з варіативністю ланцюгів, новація не змінюється. Скажімо, якщо замість риб або птахів з'явилось би на нашій планеті щось інше, то сформований всесвітом ланцюг новацій був би таким само, як він є, тобто з рибами і птахами. Тільки й того, що ці форми життя були б не на нашій, а на інших планетах. Із чого, новації є, скоріше, закономірним проявом минулих станів ланок ланцюгів новацій, аніж випадковим переходом цих ланок до одного із можливих станів у майбутньому.

Розпізнання новацій забезпечується розгортанням ланцюгів новацій, до яких вони належать. Причому проявлення тих із но-

вацій, які належать до різних ланцюгів новацій, започатковує розгортання абсолютно нових ланцюгів новацій.

Пізнання новацій починається з «пірнання» новатора в ланцюг, що новацію утримує, і включає здійснення ціледумного «огляду», «ловлення» й «опису» побачених явищ, процесів і дій видів природи. Далі слідує вилучення з ланцюга й забезпечення спливання новації через певні проміжки часу у формі результату об'єктивної реальності — незалежно від отримання відкриття чи то під тиском випадковості, чи то активного стану популяції в його очікуванні, чи то аналогічного стану інтелектуальної активності новатора. На завершення новацію проявляють на інформаційному носії — формулюють її морфологічний опис в унісон результатам візуалізації в ланцюзі новацій.

Зі створенням на інформаційному носії побічного сліду — новація ніби випадає в осад із утримуючого її ланцюга. При цьому в осаді опиниться не сама новація чи її опис, а так званий астральний план наповнення її матерією, тобто технологія матеріалізації новації. Завдяки цьому ізоляція новацій якраз і не створює проблем для індикації варіативності її ланцюгів. Ці проблеми можуть виникати лише за недостатності системної пам'яті чи вузькості морфології новатора.

Ідентифіковані й зафіксовані на інформаційних носіях новації підлягають маркуванню. Ним є закріплення за новаціями прав інтелектуальної власності:

авторських прав власності — за літературними творами, музичними творами, творами зображувального мистецтва, творами декоративно-прикладного мистецтва, творами архітектури, творами картографії, фотографічними творами, складеними творами баз даних і комп'ютерних програм, аудіовізуальними творами, сценічними творами, творами у сфері науки, творами перекладу та творами переробки;

суміжних прав власності — за виконавчими творами та творами фонограм, відеограм і передач мовлення;

прав промислової власності — за винаходами, корисними моделями, промисловими зразками, раціоналізаторськими пропозиціями, топографічними інтегральними мікросхемами, що є результатами винахідницької та раціоналізаторської діяльності та за доменними іменами, знаками для товарів, зазначеннями походження товару, комерційними найменуваннями, промисловими зразками, в тому числі формами, малюнками чи розфарбуваннями або їх поєднаннями, які визначають зовнішній вигляд промислового виробу і призначені для задоволення естетичних та еко-

номічних потреб, що є засобами індивідуалізації товарів і учасників господарського обігу;

прав особливої інтелектуальної власності — за науковими відкриттями, сортами рослин, породами тварин і комерційними таємницями;

прав на фольклор і традиційні знання — за творами, будь-яким способом і в будь-якій формі випущеними у світ: (а) опублікованими, перекладеними, переробленими, адаптованими, аранжованими; (б) включеними складовою частиною до збірників, баз даних, антологій, енциклопедій тощо; (в) публічно виконаними; (г) проданими, переданими в найм (оренду) тощо; (д) імпортованими в примірники, переклади, переробки тощо [15].

Висновок. Розпізнані, ізольовані й марковані новації забезпечують динамічний розвиток результатів діяльності, що відтворюються за їх астральним планом.

Література

1. *Сергеева О.* Соотношение новаций и традиций в цивилизационном процессе / О.А. Сергеева // Философия и общество. — 1999. — № 2. — С. 190.

2. *Широбокова О.О.* Новація в соціальному пізнанні [Електронний ресурс] / О.О.Широбокова. — Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Niz/2011_12/shirobokova.htm.

3. Тлумачний словник основних філософських термінів. — Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2009. — 264 с.

4. *Мэнсфилд Э.* Социальная структура и аномия [Электронный ресурс] / Р. Мертон. — Режим доступа: <http://www.i-u.ru>.

5. *Тофлер Е.* Новый стиль мышления и новая философия / Е. Тофлер // Госслужба. — 2004. — № 5.

6. Новейший философский словарь / гл. науч. ред. А.А. Грицанов. — Ростов-н/Д.: Феникс, 2005. — 672 с.

7. Мировоззренческая парадигма в философии: экзистенциальный аспект : монография / под ред. П. Лелона. — М. : Изд-во ВГИПУ, 2006. — 99 с.

8. Большой энциклопедический словарь: философия, социология, религия, эзотеризм, политэкономия / сост. С.Ю. Солодовников. — Минск : МФЦП, 2002. — С. 311.

9. *Каганов М.И.* Занимательная физика. Из чего все состоит [Электронный ресурс] / М.И. Каганов. — Режим доступа: http://www.abitura.com/happy_physics/kaganov4.html.

10. *Секлитова Л.А.* Законы мироздания или основы существования Божественной Иерархии / Л.А. Секлитова, Л.Л. Стрельникова. — М. : Амрита-Русь, 2002.

11. *Lefering R., Neugebauer E.* Problems of randomized controlled trials (RCT) in surgery. In *Nonrandomized Comparative Clinical Studies* Edited by: Abel U., Koch A. Dusseldorf, Symposion Publishing 1998.

12. *Луман Н.* Самоописания ; пер. с нем. А.Ю. Антоновского [Электронный ресурс] / Н. Луман. — Режим доступа: <http://journal.iph.ras.ru/selbst.doc#footnote27>.

13. *Фихте И.Г.* Несколько лекций о назначении ученого. Назначение человека. Факты сознания // И.Г. Фихте. Сочинения : в 2 т. — СПб : Мифрил, 1993. — Т. 2.

14. *Болдачев А.В.* Новации. Суждения в русле эволюционной парадигмы / А.В. Болдачев. — Спб.: Изд-во С.-Петербур. ун-та, 2007. — 256 с.

15. Цивільний Кодекс України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

Стаття надійшла до редакції 19.11.2012